

Opschrift

Vergadering van 21 maart 2023

Nummer: 2023_MV_00171

Onderwerp:

Mondelinge vraag van raadslid Emilie Peeters: PFAS vervuiling Bloemekeswijk

Raadslid(-leden):

Emilie Peeters - Vooruit

Bevoegd: Tine Heyse

Omschrijving van de vraag

Toelichting:

Op 25 januari werden de bewoners rond de FNO-site in de Bloemekeswijk geïnformeerd dat er een PFAS-vervuiling door brandwerend schuim werd vastgesteld op de site. De bewoners werden aangeraden om binnen de 100 meter rond de vervuilde site geen groenten en eieren meer uit eigen tuin te eten en om binnen de 500 meter rond de site voor water over te schakelen van grondwater op stads- of flessenwater. De vervuiling zou veroorzaakt zijn door het blussen met PFAS-houdend schuim op de site.

De bewoners bleven echter achter met veel vragen en stelden daarom voor om zelf een info-avond te organiseren waar de schepen wat meer toelichting kon geven. Ze lijkten ook alle vragen heel duidelijk op. Tot op heden kregen zij echter nog geen antwoorden op hun vragen.

Hieraan gekoppeld heb ik ook een schriftelijke vraag ingediend voor de meer technische details rond de metingen die zijn gebeurd.

Vraag:

Vandaar volgende vragen over de impact van de PFAS vervuiling voor de bewoners:

- In welke periode werd hier precies geblust met PFAS-houdend schuim? Bij opendeurdagen van de brandweer mochten kinderen in het blusschuim rondlopen en spelen. Zat er in dat schuim ook al PFAS? Worden er nu nog PFAS houdende producten gebruikt of opgeslaan op de site?
- Welke schade kan het eten van groenten/fruit en eieren uit de eigen tuin of het gebruik van grondwater vandaag in de omgeving aanrichten? Zijn er gevaren indien mensen dit de voorbije jaren gedaan hebben?
- Kunnen honden en kinderen nog veilig spelen in de omliggende hondenweides, parken en speelpleinen, zoals de hondenweide naast de brandweerkazerne,

Bloemekenspark fase I en II, speelpleintje aan de Roggestraat, tuinen Maisstraat, etc?

- Wat is de impact van PFAS-vervuild stof? Wat zal er ondernomen worden om opwaaiend stof van het braakliggend terrein achter de brandweer en de FNO-site te stabiliseren? Hoe moet je als bewoner mogelijk vervuild stof opkuisen? Zijn er risico's bij het inademen?
- Sommige tuinen hebben waterpartijen in de tuin waar in zomer al eens in gespeeld wordt door kinderen. Kan dat nog of houdt ook dat een risico in?
- Bestaat de mogelijkheid dat deze vervuiling zich ondergronds via het regenwater verplaatst? Welke plekken komen dan in gevaar? Zullen hiervoor metingen blijven gebeuren, ook in de toekomst?
- Tot hoe lang zullen de tijdelijke voorzorgsmaatregelen aangehouden worden? Wanneer zullen bewoners opnieuw van hun zelfgekweekte groenten en fruit en eieren kunnen eten?
- Kunnen eigenaars en huurders in de wijk een schadevergoeding krijgen voor geleden schade? Bijvoorbeeld: kosten om over te schakelen van putwater op stadswater, sanering van de grond, bloedtesten, daling van waarde van de eigendommen in de wijk, etc.
- En tot slot, wat volgt er nu? Zijn er nog metingen gepland in de komende tijd, bijvoorbeeld in de tuinen van de bewoners? Staan er saneringswerken op de planning of zijn er waterzuiveringsprojecten gepland?

Antwoord

Mevrouw Peeters u heeft een zeer uitgebreide en gedetailleerde vraag gesteld. Ik verwittig de commissieleden dan ook voor het feit dat ik hier helaas lang aan het woord zal zijn voor het verstrekken van de gevraagde antwoorden.

Het is ook belangrijk om scherp te stellen wat de rol is van een stedelijke overheid. Als Stad zijn we in de meeste PFAS-dossiers eigenlijk een 'doorgeefluik', de stad beoordeelt niets: niet over de vervuiling, niet over de sanering en niet over het bepalen van de risico's voor de volksgezondheid. Daar zijn andere overheidsinstanties bevoegd voor. Deze dossiers worden in de eerste plaats opgevolgd door het Vlaamse gewest en in het bijzonder door OVAM en het Agentschap Zorg en Gezondheid. Een aanzienlijk deel van de antwoorden die ik nu zal geven, is dan ook gebaseerd op informatie die ter beschikking is gesteld door OVAM en Agentschap Zorg en Gezondheid. Het gaat meer specifiek over deelvragen 2 en 6 (OVAM) en vraag 8 (AZG).

Ik vind het belangrijk om alle informatie die wij krijgen te delen met iedereen. We werken op dit moment aan een update van de webpagina stad.gent/pfas waar we alle actuele kennis over de PFAS-problematiek in Gent gebundeld beschikbaar willen stellen.

De FNO-site is eigendom van de Stad, het is SoGent die in opdracht van de Stad op deze site een stadsontwikkelingsproject voorbereidt. In dit kader is de Stad gevraagd om een beschrijvend bodemonderzoek uit te voeren om de ernst en de oorzaak van de PFAS-vervuiling verder in kaart te brengen. Op die manier kan Stad Gent als opdrachtgever snel

schakelen indien bijkomende analyses in de nabije omgeving opportuun zijn. Hier kom ik straks nog op terug in het antwoord op vraag 3. Alle resultaten zullen overgemaakt worden aan de bevoegde instanties: de OVAM en het Agentschap Zorg en Gezondheid, die het moeten goedkeuren en een inschatting zullen maken van de volgende stappen in functie van sanering en gezondheid.

Wat uw deelvragen betreft.

Voor de vragen m.b.t. de brandweer baseer ik me uiteraard op de input die ik van hen mocht ontvangen via het kabinet van de burgemeester.

De kazerne in de Roggestraat werd in gebruik genomen in 2007. Het gebruik van fluorhoudend schuim is altijd bij uitzondering gebruikt bij oefeningen in de Roggestraat. Ook op interventies wordt het niet zo vaak ingezet aangezien dat type schuim dient voor de bestrijding van specifieke soorten incidenten. De zone heeft inderdaad de omschakeling naar fluorvrij schuim ingezet. Voor kleinere incidenten volstaat dit fluorvrij schuim, maar voor grotere industriebanden of incidenten waar bepaalde opslagtanks zouden branden is de verwachting dat dit fluorvrij schuim niet zal volstaan. Vandaar dat er, voorlopig althans, nog steeds een voorraad fluorhoudend schuim noodzakelijk is. Er wordt ook vandaag nog fluorhoudend schuim opgeslagen in de kazerne. Voor bepaalde types interventies is dit schuim immers nog steeds noodzakelijk om adequaat te interveniëren. De regelgeving staat het gebruik ook nog steeds toe. Het schuimbad dat werd gemaakt voor de opendeurdagen is geen blusschuim. Dit is gewoon detergent en dus zeker niet fluorhoudend.

Men kan PFAS opnemen via:

- Voedsel, vooral via vis en schaaldieren, orgaanvlees en afgeleiden, eieren, melkproducten, maar ook via fruit aardappelen en groenten. Eigen geteelde voedselproducten kunnen een belangrijke bron van blootstelling geweest zijn.
- Het drinken van (verontreinigd) (put)water.
- Stofingestie, bijvoorbeeld bij kinderen die in de aarde spelen en dan met hun vuile handen in de mond zitten.

PFAS stapelen zich op in het menselijke lichaam en breken enorm traag af. Die factoren bepalen mee de toxiciteit van PFAS. De Vlaamse overheid schetst de mogelijke effecten - variërend naargelang de onderzochte soort PFAS – als volgt:

- beperking of ontregeling van de immuniteit
- verstoring van de hormoonbalans
- verstoring van de leverfunctie

Sinds 2008 hebben verschillende medische studies de grenswaarden voor PFOS en PFOA sterk naar beneden gedreven. De toelaatbare waarden van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) zijn in 12 jaar tijd:

- net geen 1000 keer verstrengd voor PFOS
- en net geen 10.000 keer verstrengd voor PFOA.
- Voor de som van 4 PFAS (PFOA, PFOS, PFNA, PFHxS) heeft de EFSA een tolereerbare wekelijkse inname (TWI) afgeleid van 4,4 ng/kg lichaamsgewicht per week.

De eerste berekeningen van experts tonen aan dat de gemiddelde blootstelling in Vlaanderen boven die gezondheidskundige grenswaarde ligt in alle leeftijdscategorieën,

behalve bij adolescenten. Verder onderzoek moet meer inzicht geven in de blootstelling van bewoners in verontreinigde zones en van bewoners in andere gebieden.

In het kader van het lopende OBO kan Stad Gent opdracht geven tot bijkomende analyses. De resultaten hiervan zullen deel uitmaken van het uiteindelijk gerealiseerde OBO. Zo werd de nabijgelegen hondenweide in opdracht van Stad Gent onderzocht door Bova Enviro+ en door hen veilig verklaard. Het speelpleintje in de Roggestraat en de speelzone in het Bloemekenspark, langs het Sumakpad werden ook onderzocht. Het onderzoek toont aan dat er geen PFAS aanwezig is. Dat wil dus ook zeggen dat er in voorgaande periode geen PFAS-blootstelling is geweest op die plaats. Hieruit blijkt dus dat deze zones veilig zijn en dus gewoon gebruikt kunnen worden.

De tuinen in de Maisstraat vallen buiten de 100m bufferzone waarvoor no-regret-maatregelen zoals bepaald door het Agentschap Zorg en Gezondheid gelden over vaste aarde en eigen geteelde voedselproducten (groenten, eieren). Wel vallen deze binnen de 500m bufferzone waarbij beperkingen op het gebruik van grondwater worden geadviseerd. Spelen in deze tuinen is dus geen probleem, putwater gebruiken kan wel een risico vormen.

Bloemekenspark fase I en II kunnen veilig gebruikt worden. Extra onderzoeksstalen eveneens uitgevoerd in opdracht van Stad Gent gaven dat aan.

Het grondverzet ontstaan door de aanleg van die tijdelijke parking is afgedekt zodat verwaaiing geen risico vormt. Dit wordt ook periodiek nagekeken zodat het afgedekt blijft. De grond zelf ligt op beton zodat insijpeling naar het grondwater eveneens geen risico vormt. Op de site zelf wordt aangeraden om niet aan groenbeheer te doen zodat ook hier het risico op opwaaiend stof sterk vermindert.

De site is in principe niet publiek toegankelijk. 's Nachts is de site afgesloten. Overdag staat de site open voor de dagploeg, bezoekers en administratief personeel van de brandweer.

Je vroeg hier ook of er risico's zijn bij het inademen. Het is zo dat men PFAS opneemt via inslikken en niet via inademen, zoals ik hiervoor al heb aangegeven.

Zolang het gebruikte water binnen de 500m bufferzone leidingwater of regenwater betreft is er geen enkel risico. Spelen in open (grondwater)vijvertjes wordt volgens de huidige no-regret-maatregelen afgeraden.

Momenteel is er nog weinig informatie beschikbaar over het algemene voorkomen van PFAS in het grondwater in Vlaanderen. Wel werd bij een oriënterend onderzoek uit 2022 naar diffuse PFAS-verspreiding in het ondiepe freatische grondwater door de VMM op verschillende locaties in heel Vlaanderen PFAS vastgesteld. Verder onderzoek is noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in de manier waarop de verspreiding van PFAS gebeurt en wat de link is met eventuele puntbronverontreinigingen.

Hoe lang de no-regret-maatregelen zullen moeten worden aangehouden is nog onzeker. Vermoedelijk zal het oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd door Bova Enviro+ i.o.v. Stad Gent, waarnaar hiervoor al verwezen, nog heel 2023 in beslag nemen. Eens de laatste metingen zijn afgerond, zal een erkend bodemsaneringsdeskundige het beschrijvend bodemonderzoek afwerken. Deze zal uitspraken doen over de mogelijke oorzaken. Een bodemsanering zal hoogstwaarschijnlijk het gevolg zijn van dat onderzoek.

Stad Gent zal periodiek ten gepaste tijde communiceren over de voortgang van de onderzoeken en werken. Bepaalde mijlpalen zullen op te volgen zijn via de website van Stad Gent.

De vraag op eventuele schadevergoeding is op dit ogenblik nog niet te beantwoorden. Eerst dient een erkend bodemsaneringsdeskundige uitspraken te doen over de mogelijke oorzaken en de vervolgstappen die eventueel zijn vereist voor de sanering van de verontreiniging.

Ter info: AZG zal nooit een persoonlijk bloedonderzoek adviseren. Een bloedonderzoek kan niet zeggen welk persoonlijk gezondheidsrisico men al dan niet loopt of wat de gemeten waarde kan of zal teweegbrengen voor de gezondheid.

Vermoedelijk zal het bodemonderzoek nog heel 2023 in beslag nemen. Na oplevering van het oriënterend bodemonderzoek (OBO) zal een erkend bodemsaneringsdeskundige het beschrijvend bodemonderzoek (BBO) afwerken. Deze zal uitspraken doen over de mogelijke oorzaken en de stappen die nodig zijn ter sanering van de verontreiniging.

We zijn nu al zeker dat de kern van de verontreiniging zal weggegraven moeten worden. De details daarvan zullen uitgewerkt worden in een bodemsaneringsproject, dat wordt dan verwacht in 2024.

Het is nog onduidelijk of ook het grondwater zal gesaneerd moeten worden, dat zal in de loop van 2023 bepaald worden. Normaal gezien wordt de sanering dan in 2025 uitgevoerd.

Tot slot nog iets over informatie aan omwonenden en Gentenaars in het algemeen. Zoals gezegd zetten we sterk in op transparantie via communicatie op onze website. Dit wordt permanent geactualiseerd in overleg met Agentschap Zorg en Gezondheid en de OVAM. Voor wat dit dossier betreft kijken we samen met de wijkregisseur naar een goed moment voor een informatiemoment voor de buurt. Maar zo'n informatiemoment kunnen we enkel organiseren met de steun van de deskundigen ter zake: de OVAM en het Agentschap Zorg en Gezondheid. We zoeken dus naar een gelegenheid waar ook deze Vlaamse agentschappen op kunnen aansluiten. Van zodra dit moment is vastgelegd worden de buurtbewoners uiteraard direct op de hoogte gebracht.
